

Sygn. akt II Ca 452/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Bajor-Nadolska

Sędziowie: SSO Rafał Adamczyk (spr.)

SSO Teresa Strojnowska

Protokolant: protokolant sądowy Beata Wodecka

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2014 r. w Kielcach na rozprawie

sprawy z powództwa (...)z siedzibą w S.

przeciwko J. M.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach

z dnia 20 listopada 2013 r. sygn. I C 1003/13

oddala apelację, oddala wniosek powoda o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Kielcach na rzecz radcy prawnego C. D.kwotę 2214 (dwa tysiące dwieście czternaście) złotych tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt II Ca 452/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 listopada 2013 r., sygn. akt I C 1003/13 upr. Sąd Rejonowy w Kielcach zasądził od pozwanego J. M.na rzecz powoda (...)z siedzibą w S.kwotę 28.772,51 zł wraz z odsetkami ustawowymi oraz kwotę 2.777 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (k. 68).

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 14 października 2005 r. J. M.zawarł z (...) Bank S.A.w G.umowę kredytu gotówkowego nr (...), na mocy której udzielono pozwanemu kredytu w wysokości 15.219,47 zł. Na podstawie powyższej umowy (...) Bank S.A.w G.wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...)z dnia 31 maja 2007 r., któremu Sąd Rejonowy w Kielcach postanowieniem z dnia 31 sierpnia 2007 r. wydanym w sprawie o sygn. akt I Co 1449/07 nadał klauzulę wykonalności. Przedmiotowy tytuł wykonawczy był podstawą wniosku o wszczęcie egzekucji, złożonego do komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kielcach J. P.w dniu 12 października 2007 r. Postępowanie egzekucyjne przeprowadzone w sprawie o sygn. akt Km 1231/07 zostało umorzone postanowieniem z dnia 18 października 2012 r. wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. Bank (...) S.A.w K.jest następcą prawnym (...) Bank S.A.w G.. Na podstawie umowy sprzedaży wierzytelności zawartej pomiędzy Bankiem (...) S.A.w K.a (...)w S.w dniu 21 grudnia 2012 r. powód nabył przysługujące zbywcy niesporne i wymagalne wierzytelności pieniężne, szczegółowo określone w załączniku nr (...)

stanowiącym integralną część umowy, w tym wierzytelność wobec J. M. wynikającą z umowy nr (...) w łącznej wysokości 28.772,51 zł według stanu na dzień 21 grudnia 2012 r., na którą złożyły się: suma 8.594,17 zł tytułem należności głównej oraz 20.178,34 zł tytułem skapitalizowanych odsetek. Pismem z dnia 28 lutego 2013 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty dłużnej sumy w terminie 14 dni, jednak J. M. nie wpłacił żądanej kwoty. Nadto Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że w sprawie o sygn. akt I C 136/08 toczącej się przed Sądem Rejonowym w Kielcach z powództwa (...) Bank S.A. w G. przeciwko J. M. o zapłatę, Sąd odebrał od biegłych z zakresu psychiatrii R. Ć i A. J. oraz biegłej z zakresu neurologii M. H. ustną opinię na okoliczność, czy stan zdrowia pozwanego pozwalał na świadome podjęcie decyzji i wyrażenie woli w dniu 9 stycznia 2006 r. Biegli stwierdzili, iż pomimo schorzenia, na które cierpi J. M., mógł on świadomie i swobodnie powziąć decyzję o zawarciu umowy kredytowej. Zaburzenia występujące u pozwanego nie mają wpływu na tego rodzaju czynności. Biegli podkreślili, że zarówno z punktu widzenia neurologicznego, jak i psychiatrycznego J. M. miał zachowaną zdolność rozpoznania znaczenia podejmowanych czynności i pokierowania swoim postępowaniem.

Po dokonaniu powyższych ustaleń Sąd Rejonowy wskazał, że w przedmiotowej sprawie poza sporem pozostawała okoliczność, iż w dniu 14 października 2005 r. J. M. zawarł z (...) Bank S.A. w G. umowę kredytu gotówkowego, który nie został przez niego w całości spłacony. Pozwany nie kwestionował też tego, że Bank (...) S.A. w K. jest następcą prawnym (...) Bank S.A. w G.. Pozwany nie poddawał również w wątpliwość wysokości roszczenia określonego na łączną kwotę 28.772,51 zł, jako wierzytelności nabytej w drodze umowy sprzedaży zawartej pomiędzy Bankiem (...) S.A. w K. a (...) w S. w dniu 21 grudnia 2012 r. Natomiast za bezskuteczny uznał Sąd podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia. Roszczenie z umowy kredytu zawartej przez pozwanego ulega tryletniemu przedawnieniu, w myśl art. 118 k.c., jednak zgodnie z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. bieg przedawnienia został przerwany w dacie złożenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z dnia 31 maja 2007 r., sygn. akt I Co 1449/07 i rozpoczął się na nowo po nadaniu tej klauzuli, tj. w dniu 31 sierpnia 2007 r. Ponownie bieg terminu przedawnienia został przerwany w momencie złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji w sprawie o sygn. akt II Km 1231/07, tj. w dniu 12 października 2007 r. Stosownie do treści art. 124 § 2 k.c., przedawnienie nie bieгло w okresie trwania postępowania egzekucyjnego, tj. do dnia 18 października 2012 r., kiedy postępowanie to zostało umorzone wobec bezskuteczności egzekucji. Kolejny raz przerwanie biegu przedawnienia nastąpiło w dniu 21 maja 2013 r., tj. z chwilą wniesienia pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Sąd Rejonowy podkreślił także, że chociaż pozwany w przedmiotowej sprawie nie podnosił zarzutu nieważności umowy kredytu z dnia 14 października 2005 r., dla usunięcia wszelkich wątpliwości w zakresie zdolności pozwanego do świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli, Sąd dopuścił z urzędu dowód z akt sprawy o sygn. I C 136/08. W postępowaniu tym biegli uznali, że z punktu widzenia neurologicznego i psychiatrycznego J. M. miał zachowaną zdolność rozpoznania znaczenia podejmowanych czynności i pokierowania swoim postępowaniem w dniu 9 stycznia 2006 r., co uprawnia do stwierdzenia, iż taka sama sytuacja zaistniała także w dacie 14 października 2005 r. Sąd uwzględnił zatem powództwo w całości, zasądając od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 28.772,51 zł. Sąd uznał również, że na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. przysługują powodowi odsetki ustawowe od należności głównej 8.594,17 zł od dnia 22 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty, a odsetki od skapitalizowanych odsetek w łącznej kwocie 20.178,34 zł - od daty wytoczenia o nie powództwa, tj. od dnia 21 maja 2013 r. do dnia zapłaty (art. 482 § 1 k.c.). O kosztach procesu Sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. (k. 70-75).

Apelację od powyższego wyroku wniósł J. M.. Pozwany zaskarżył w całości orzeczenie Sądu Rejonowego, zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy w zawartej umowie kredytowej została zamieszczona klauzula abuzywna, na mocy której pozwany został obciążony kwotą 45 zł z tytułu przygotowania umowy oraz naruszenie art. 9 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. nr 126, poz. 715 ze zmianami), który nakłada na podmiot profesjonalny (bank) obowiązek dokonania oceny ryzyka kredytowego. Powołując się na powyższe, pozwany wnosil o uchylenie zaskarżonego wyroku lub o zmianę orzeczenia w całości. Nadto domagał się przyznania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. W uzasadnieniu apelacji pozwany podniósł, że na podstawie § 3 pkt 11 ppkt 1 umowy kredytu z dnia 14 października 2005 r. obciążono go opłatą od przygotowania tej umowy w wysokości 45 zł, co stanowi klauzulę niedozwoloną, zarejestrowaną pod pozycją 4114 w rejestrze klauzul niedozwolonych prowadzonym przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

a tym samym klauzula ta jest nieważna z mocy ustawy. J. M. argumentował również, iż strona powodowa naruszyła dyspozycję art. 9 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, gdyż pomimo trudnej sytuacji materialnej pozwanego, powstałej na skutek zaciągania licznych zobowiązań kredytowych, został mu udzielony kolejny kredyt. W ocenie pozwanego, takie działanie stoi w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, co czyni je pozbawionym ochrony prawnej (k. 77, 82, 115-118).

W odpowiedzi na apelację, (...)w S.wnosił o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie kosztów postępowania. Strona powodowa podnosiła m. in., że w sprawie nie zaistniały przesłanki warunkujące odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami procesu. Wskazywano także, iż zarzut naruszenia art. 9 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim jest chybiony, a pozwany jako osoba korzystająca z kredytów udzielanych przez banki i inne instytucje prowadzące tego rodzaju działalność powinien zdawać sobie sprawę z konieczności uregulowania zaciągniętego zobowiązania. Podkreślano, że trudna sytuacja finansowa nie zwalnia pozwanego od spłaty zadłużenia (k. 110-112, 121-122).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd Rejonowy w prawidłowy sposób przeprowadził postępowanie dowodowe w sprawie, dokonując następnie oceny wiarygodności i mocy dowodów na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału zgodnie z treścią art. 233 § 1 k.p.c. Dokonane przez Sąd Rejonowy na tej podstawie ustalenia w zakresie stanu faktycznego Sąd Okręgowy przyjął jako własne.

Sąd odwoławczy nie podzielił podniesionych przez J. M.w apelacji zarzutów dotyczących naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisów prawa materialnego. Przede wszystkim należy wyjaśnić, że regulacja zawarta w art. 385¹-385³ k.c. ma charakter szczególny wobec ogólnych przepisów, które stosuje się do kształtowania przez kontrahentów treści umowy (np. art. 58 k.c., art. 353¹ k.c. czy art. 388 k.c.). Uzasadnieniem dla jej wprowadzenia był zamiar zapewnienia konsumentom bardziej skutecznej ochrony w stosunkach umownych z profesjonalistami oraz potrzeba uwzględnienia w polskim prawie postanowień dyrektywy nr 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE z 1993 r. L 95, s. 29). Przepisy te znajdują zastosowanie do umów obligacyjnych zawieranych przez przedsiębiorców z konsumentami z użyciem lub bez użycia wzorców, ale także do klauzul wzorców umownych używanych przy zawieraniu umów (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2003 r., V CK 277/02, OSNC 2004, nr 11, poz. 184; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006 r., III CSK 266/06, LEX nr 238949). Normy zawarte w art. 385¹-385³ k.c. określają materialnoprawne przesłanki ochrony konsumentów przed niedozwolonymi postanowieniami umownymi, które rozpatrywane są w ramach incydentalnej sądowej kontroli wzorców umownych, podczas rozpoznawania sprawy dotyczącej konkretnego stosunku obligacyjnego, ale także w trakcie kontroli abstrakcyjnej prowadzonej zgodnie z zasadami przewidzianymi w art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c., niezależnej od istnienia zobowiązania oraz w związku ze stosowaniem przepisów zakazujących praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (por. zwłaszcza art. 24 i n. oraz art. 100 i n. ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów - Dz. U. nr 50, poz. 331 ze zmianami).

Kontrola incydentalna polega na badaniu treści postanowień konkretnej umowy i w sytuacji, gdy przy jej zawieraniu posłużono się wzorcem umowy, badanie to pośrednio obejmuje także postanowienia tego wzorca. Jest to kontrola dokonywana w każdym postępowaniu sądowym, w którym strona powołuje się na fakt inkorporowania do treści umowy niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c. albo poprzez wytoczenie powództwa bądź w formie zarzutu podniesionego w sprawie, w której jest pozwany. Natomiast kontrola abstrakcyjna polega na analizowaniu treści postanowień wzorca umowy w oderwaniu o konkretnego stosunku umownego i jest dokonywana niezależnie od tego, czy między stronami doszło do zawarcia umowy z wykorzystaniem tego wzorca. Kontrolę tę przeprowadza Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w postępowaniu odrębnym w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. W przeciwieństwie do kontroli incydentalnej, której następstwem

jest wyłącznie stwierdzenie bezskuteczności konkretnego postanowienia umowy na podstawie art. 385¹ § 1 k.c., konsekwencją dokonania kontroli abstrakcyjnej jest wyeliminowanie z obrotu postanowień wzorca umowy, które z dużym prawdopodobieństwem w większości umów z konsumentami powinny być zakwalifikowane jako klauzule niedozwolone. Kontrola incydentalna jest zatem dokonywana przez sąd w celu udzielenia ochrony indywidualnemu interesowi konsumenta, zaś wyrok wydany przez sąd wiąże tylko strony danego postępowania. Natomiast celem kontroli abstrakcyjnej jest ochrona interesu publicznego w postaci zbiorowego interesu konsumentów, przy czym pośrednio może dojść do realizacji indywidualnego interesu konsumenta, który wystąpił z powództwem. Ponadto prawomocne wyroki Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołują skutki wobec osób trzecich, a więc charakteryzują się rozszerzoną prawomocnością (art. 479⁴³ k.p.c. - por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 stycznia 2013 r., VI ACa 830/12, LEX nr 1299025).

W ocenie Sądu Okręgowego, brak jest podstaw do uznania, że § 3 pkt 11 ppkt 1 umowy kredytu gotówkowego zawartej w dniu 14 października 2005 r. przez (...) Bank S.A. w G.z J. M., przewidujący wśród kosztów kredytu udzielonego na kwotę 15.219,47 zł opłatę przygotowawczą w wysokości 45 zł, zawiera klauzulę niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ k.c. Zgodnie z tym przepisem, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie - poza postanowieniami określającymi główne świadczenia stron - nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. W świetle tego unormowania nie ulega wątpliwości, że uznanie konkretnej klauzuli umownej za postanowienie niedozwolone wymaga stwierdzenia łącznego wystąpienia obu wymienionych przesłanek, tj. „sprzeczności z dobrymi obyczajami”, jak i „rażącego naruszenia interesów konsumenta”. Przy czym rażące naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć jako nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron stosunku umownego. Obie wskazane w art. 385¹ §1 k.c. formuły prawne służą więc ocenie tego, czy konkretne klauzule umowne przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej w zakresie kształtowania praw i obowiązków stron konsumenckiego stosunku obligacyjnego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r., I CK 832/04, LEX nr 1369424; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 czerwca 2013 r., VI ACa 1698/12, LEX nr 1369424). Tymczasem zakwestionowane postanowienie umowne nie spełnia żadnej z tych przesłanek. Trudno bowiem uznać, że opłata przygotowawcza wynosząca 45 zł od kredytu udzielonego na sumę 15.219,47 zł jest nadmiernie wygórowana, a przez to nieadekwatna do wartości zaciągniętego przez pozwanego zobowiązania. Nadto opłata ta została jasno sprecyzowana w treści umowy, miała charakter jednorazowy, a kredytodawca w sposób uczciwy poinformował J. M. o zaliczeniu jej do kosztów udzielanego kredytu. Inaczej mówiąc, nie sposób przyjąć, by bank, pobierając przedmiotową opłatę nałożył na pozwanego jako na konsumenta obowiązek niezajdujący pokrycia w uzyskanej korzyści, przez co nadużył swojej pozycji jako silniejszej strony umowy. Zupełnie chybione było zatem odwoływanie się w apelacji do postanowienia uznanego za klauzulę niedozwoloną zarejestrowaną pod pozycją 4114 w rejestrze klauzul niedozwolonych prowadzonym przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, które brzmi: „opłatę przygotowawczą za przygotowanie i zawarcie niniejszej umowy pożyczki strony zgodnie ustaliły na 5% wartości pożyczki” (por. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 12 kwietnia 2012 r., sygn. akt XVII Amc 4877/11, MSiG 2013/81/5735). W przypadku pozwanego taka opłata musiałaby bowiem wynosić 761 zł (15.219,47 zł × 5%), a zatem zdecydowanie więcej niż pobrane 45 zł. Pozwany nie może więc powoływać się w niniejszej sprawie na rozszerzoną skuteczność kontroli abstrakcyjnej dokonanej we wskazanym postępowaniu, którą zapewnia wpis do rejestru niedozwolonych klauzul umownych, skutkujący zakazem stosowania postanowienia w odniesieniu nie tylko do podmiotu, wobec którego zostało wydane orzeczenie będące podstawą wpisu, ale również do wszystkich przedsiębiorców stosujących wzorce umów w obrocie z konsumentami (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r., III SZP 3/06, M.Pr. 2006, nr 15, s. 791-792).

Niezależnie od tego warto wyjaśnić, że rezultatem zastosowania w umowie lub we wzorcu klauzuli niedozwolonej jest brak mocy wiążącej tego postanowienia, przy zachowaniu skuteczności innych części umowy lub wzorca. W art. 385¹

§ 1 i 2 k.c. ustawodawca określił bowiem sankcję w postaci częściowej bezskuteczności czynności prawnej (nie jest to sankcja nieważności - jak wskazano w apelacji), a jej treść jest odmienna od ogólnej regulacji ujętej w przepisie art. 58 § 3 k.c. Przepis art. 385¹ § 2 k.c. stanowi bowiem, iż jeżeli postanowienie umowy - zgodnie z § 1 - nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Oznacza to, że niedozwolone postanowienia umowne są nieskuteczne, przy czym brak ich mocy wiążącej z reguły nie ma wpływu na skuteczność umowy (lub wzorca), gdyż szczególna regulacja dla umów konsumenckich nie przewiduje możliwości oceny, czy bez tych postanowień strony zawarłyby umowę (art. 58 § 3 k.c. nie znajduje zastosowania). Zatem nawet gdyby hipotetycznie uznać, iż obciążenie pozwanego opisaną opłatą, miało charakter postanowienia niedozwolonego, to i tak nie miałyby to żadnego wpływu na moc wiążącą pozostałej części umowy.

Nie można również zaakceptować poglądu przedstawionego w apelacji, że podstawę oddalenia powództwa mogłoby stanowić stwierdzenie naruszenia art. 9 ust. 1 w zw. z ust. 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. nr 126, poz. 715 ze zmianami). Ocena ryzyka kredytowego została zdefiniowana przez ustawodawcę jako dokonywana przez kredytodawcę ocena zdolności konsumenta do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami, w terminach określonych w umowie o kredyt konsumencki (art. 5 pkt 16 wymienionej ustawy). Kredytodawca przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki jest zobowiązany do dokonania oceny ryzyka kredytowego konsumenta (art. 9 ust. 1 ustawy) na podstawie informacji uzyskanych od konsumenta lub na podstawie informacji zawartych w bazie danych (zewnętrzna baza danych) lub w zbiorze danych kredytodawcy (wewnętrzna baza danych). Konsument jest zobowiązany do przedstawienia, na żądanie kredytodawcy, dokumentów i informacji niezbędnych do dokonania oceny ryzyka kredytowego (art. 9 ust. 2-3 ustawy). Jeżeli kredytodawcą jest bank, ocena ryzyka kredytowego dokonywana jest zgodnie z art. 9 ust. 1-3 omawianej ustawy, przy uwzględnieniu art. 70 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r., poz. 1376 ze zmianami - art. 9 ust. 4 ustawy). Odpowiednie uwzględnienie art. 70 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe oznacza przede wszystkim obowiązek uzależnienia przez bank przyznania kredytu od zdolności kredytowej kredytobiorcy (art. 70 ust. 1). Odesłanie to przewiduje również m.in. możliwość udzielenia kredytu konsumentowi niemającemu odpowiedniej zdolności kredytowej, pod warunkiem ustanowienia szczególnego sposobu zabezpieczenia spłaty kredytu (art. 70 ust. 2) oraz obowiązek konsumenta dotyczący umożliwienia bankowi podejmowania czynności związanych z oceną jego sytuacji finansowej, a także kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu (art. 70 ust. 3). Należy zatem zgodzić się z apelującym wyłącznie co do tego, iż bank jest zobowiązany do badania zdolności kredytowej bez względu na status osoby ubiegającej się o kredyt, wysokość wnioskowanej kwoty, cel i charakter kredytu. Niedopełnienie tego obowiązku może jednak skutkować ewentualnie zastosowaniem w ramach nadzoru bankowego wobec banku sankcji, o których mowa w art. 138 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (zob. stanowisko Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego z dnia 26 listopada 2007 r., NB-BPN-J-MB- 078-1 3-9-93/07). Nie można więc wywodzić, że błędna ocena zdolności kredytowej pozwanego mogłaby zwalniać go z obowiązku spłaty zaciągniętego długu, gdyż takie stanowisko nie znajduje oparcia w obowiązujących przepisach prawnych.

Nietrafne jest także odwoływanie się przez pozwanego do treści art. 5 k.c. jako podstawy uzasadniającej oddalenie powództwa, przy jednoczesnym podniesieniu w apelacji zarzutu błędnej interpretacji prawa materialnego. Przepis art. 5 k.c. nie może bowiem wpływać na wykładnię normy prawa materialnego określającej treść prawa podmiotowego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2000 r., II CKN 749/98, OSNC 2000/7-8/135). Warto przy tym podkreślić, że art. 5 k.c. nie kształtuje praw podmiotowych, nie zmienia i nie modyfikuje uprawnień, jakie wynikają z innych przepisów prawa. Przepis ten upoważnia sąd do oceny, w jakim zakresie, w konkretnym stanie faktycznym, działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie jego prawa i nie korzysta z ochrony prawnej. Stosowanie art. 5 k.c. pozostaje zatem w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności konkretnej sprawy. Regulacja art. 5 k.c. powinna być stosowana z dużą ostrożnością, gdyż zawsze prowadzi do osłabienia zasady pewności prawa. Dlatego też posłużenie się w konkretnym przypadku konstrukcją nadużycia prawa jest z założenia dopuszczalne tylko wyjątkowo i musi mieć szczególne, wyraźne uzasadnienie merytoryczne, z powołaniem się na normy etyczne lub obyczajowe.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

Zgodnie z dyspozycją art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 637) Sąd Okręgowy przyznał pełnomocnikowi pozwanego ustanowionemu z urzędu wynagrodzenie od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kielcach, ustalając wysokość tej należności na kwotę 2.214 zł - na podstawie § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 5 i § 2 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

Sąd Okręgowy oddalił wniosek strony powodowej o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, uznając, iż w sprawie zaistniały przesłanki zastosowania wobec J. M. dyspozycji art. 102 k.p.c. Przepis ten ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od reguły odpowiedzialności za wynik procesu. Zawiera on klauzulę generalną i nie konkretyzuje pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych”, pozostawiając ich kwalifikację sądowni, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, LEX nr 7366). Do okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek zastosowania omawianego przepisu można zaliczyć przede wszystkim te związane z samym przebiegiem postępowania i charakterem zgłoszonego roszczenia, a dodatkowo - te dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony. W przypadku pozwanego Sąd Okręgowy uwzględnił to, że ciąży na nim liczne zobowiązania finansowe, których nie jest on w stanie na bieżąco regulować, w związku z czym są wszczynane i prowadzone w stosunku do niego postępowania egzekucyjne. Nadto nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż taka sytuacja istniała już w dacie zawarcia umowy kredytowej z pierwotnym wierzycielem (...) Bank S.A. w G., co oznacza, że udzielenie kredytu pozwanemu było od początku obarczone dużym ryzykiem. Jak wyżej wyjaśniono, fakt ten oczywiście nie zwalnia J. M. z konieczności spłaty zadłużenia, ale przemawia za odstąpieniem od obciążania pozwanego obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania przeciwnikowi procesowemu. Trzeba przy tym podkreślić, iż sposób skorzystania z przepisu art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu orzekającego i do niego należy decyzja, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia odstąpienie, a jeśli tak to, w jakim zakresie, od generalnej zasady obciążenia kosztami procesu strony przegrywającej spór (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2006 r., III CK 221/05, LEX nr 439151; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 192/09, LEX nr 584735).